

OSĄDZAĆ (27) *vb impf*

-f- (24), -fíz-, -fís- (3).

o oraz a jasne.

inf osądzać (4). ◇ *praes 1 sg* osądzám (5). ◇ *2 sg* osądzász (2). ◇ *3 sg* osądzå (8). ◇ *2 pl* osądzåcie (1). ◇ *3 pl* osądzają (3). ◇ *praet 3 pl m pers* osądzali (1). ◇ *imp 2 pl* osądzåjcie (1). ◇ *part praes act* osądzając (2).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w. s.v. osądzić.

1. *Przeprowadzać rozprawę sądową; wydawać wyrok; skazywać na jakąś karę; iudicare HistAl, Calep; damnare Mącz [w tym: kogo (9)] (12) : MurzNT 56; Mącz 77b; BudNT przedm b2; Praejudico – wprzod ofsadzam, ortel wydaię. Calep [834]a.*

osądzać jakiego (1): Coż złego wczynił ten mąż/ gdyż wfiłował przykazanie [!] páná fwego wypełnić/ ábowiem ktho go ofądza ímierci godnego [*iudicat illum morte dignum*] íam íeiebie ofądza ná potym *HistAl E5*.

osądzać być jakiego (1): przykazuię ij ofądzám [*Jezusa*] bytz doftoyného/ aby gwozdzmi żelaznymi byl przybit ku krzyżowi *OpecŻyw 133v*.

W charakterystycznych połączeniach: osądzać występnego (2); osądzać na potępienie.

Zwroty: »osądzać czci« = skazywać na utratę praw obywatelskich, z czym często wiązało się wygnanie z kraju i pozbawienie nietykalności osobistej (1): Wípomnię tu czci ofądzone/ niewiem co potem ofądzác ich czci/ gdy íię do práwá nie stáwią. *GórnRozm I2v*.

»osądzać na gardło« (1): ModrzBaz 27v cf W przen.

[»pod miecz osądzać«: żeby Xięża Práłáci náfzy [...] gárdlá ludzi tych co chciwości á vchwałam jch/ niedogadzåiå/ pod miecz ofądzáli á podawali. *Respons przedm A2v.*]

»niesprawiedliwie osądzać« (1): Yako íå íędzie gdi niesprawiedliwie ofądzå na ímierc człowieka/ zabiaią niezliczonå moc ludzi. *SeklKat I3*.

[»do ognia osądzać«: a íeílic íię zda ciężzka rzecz podiac mękę ogniowå/ á czemuście tego íobie nierozmyíłáli w cudzych przygodách/ gdyście drugie niewinnie do ognia ofądzáli? *BazHist 59.*]

»osądzać ku śmierci (a. na śmierć« (2): ale ty [*Piłacie*] z niewiadomości/ boiåtz íie Cefarza/ ofądzåls mie [*Chrystusa*] nie twå wolå ku ímierci *OpecŻyw 131; SeklKat I3*.

Szeregi: »osądzać i karać« (1): Pyotr myędzy ápoftoły przodkował/ [...] ná konyec y wyftęmpne ofądzåyåc y karzåc/ bez wífelåkyego poruczenya drugich ápoftołow. *KromRozm III M5*.

»przykazywać i osądzać« (1): OpecŻyw 133v cf osądzać być jakiego.

W przen (2) : poniewåż Pråwå náfze ofądzåiå ony ná gárdło [*legibus nostris vita adimatur iis*] ktorzi cudze rzeczy krådzionym obyczåiem odeymuiå *ModrzBaz 28*.

Zwrot: »sam siebie osądzać« (1): HistAl E5 cf osądzać jakiego.

2. *Oceniać kogoś lub coś, uważać kogoś za jakiegoś (zawsze w połączeniu z określeniem negatywnym); iudicare HistAl, Modrz [w tym: kogo (4), co (4)] (8) :* Bífkupia rzecz íeíft błędy odkrywåc/ y ofądzác: *Krolewka one hámovåc y wykorzeniåc. WujJud 214; WujNT 652.*

osądzać za kogo (1): To co rzeczono Piotrowi/ zda się iż też to wszystkim rzeczono ięft/ którzy trzy kroć grzełżące karzą/ gdyby ich nie słucháli/ y zwięzuią ná ziemi/ ośądziąc wyłtępnego zá iáwnogrzełżniká y pogániná. *SkarJedn* 67.

osądzać za jakie (2): ále rzeczy dobrej zá złą ośądzić/ niech się każdy ośtrzeżga/ ponieważ napiáno. Biáda (tym) którzy názywáią złem dobre á dobrem złe. *BudBib* c3v, c3.

osądzać w czym (1): Kiedyby się tedy Kátolicy dobrze obráchowáli/ znaleźliby się w iednym cechu z Neftoryany/ w czym ich włafny kanon/ fynodu Efełskiego czwarty/ ośadza. *NiemObr* 138.

osądzać być jakim (1): Ale póspolity człowiek [...] tych ktorzi się krzywd swoich młzczą wielce wáży [...]. A zásię ćierpliwe lekce wáży/ á boiázliwemi y nieśmiálemi ie być ośadza [*timidos et pusillanimes iudicat*]. *ModrzBaz* 68.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Ia według domniemánia mego ośadzam to iż [*iudico quod*] obyczáie wálze więcey ku szalonołci niż ku mądrołci sie skłániáią. *HistAl* K4.

W przen (1) : *NiemObr* 138 *cf* *osądzać w czym*.

3. Potępić, pozbawiać zbawienia, uznawać kogoś za zasługującego na piekło; condemnare, iudicare *PolAnt* [*kogo*] (6) : rzekł [*Jezus*] iéi/ Niewiałto gdziełz są oni obwiniacze twój? nigd ćię nieośadził (*marg*) niepotępił (-)? Rzekła ona/ Nigd panie/ a Iefus powiedziáł/ I iác ciebie nieośadzám *MurzNT Ioann* 8/10; Ktory ie/ niechay sobie za nic nie ma tego ktory nie ie/ á ktory nie ie/ niechay tego nie ośadza ktory ie/ gdyż go Bog przyjął. *BibRadz Rom* 14/3, *Rom* 14/4.

osądzać w czym (1): Ty małz wiarę/ mieżze iá v siebie łámego przed Bogiem. Błogołławiony ktory nie ośadza siebie łámego w tym co pochwała. *BibRadz Rom* 14/22.

Zwrot: »ośadzać samego siebie« = *iudicare semetipsum* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (2): *BibRadz Rom* 14/22; y owłzem y łámi siebie tu ośadziacie: ponieważ y wy lżyćie y znieważácie pobożność Krześciáńńką/ gdy łámej á gołey wierze vpráwiedliwienie y żywot wieczny przypifuićie *WujJud* 109v.

Szereg: »skazywać i osądzać« (1): Czego że wy nie czyniće/ słufznie y to łámo pímo was łkázuie y ośadza. *WujJud* 76.

W przen (1) : *WujJud* 76 *cf* *Szereg*.

4. Określać wartość pieniężną, wyceniać, szacować [co] (1) : thedy gwałthownyk bądzye powynney placzycz włzythka skodá zobv stron nakogo gwałthv dowyodá [...]. Item ma bycz wolnołcz sobu stron ymyenya ośszadzacz náłzwem brzegv kasdemu. *MetrKor* 34/135v.

Synonimy: **1.** karać, skazywać; **2.** ganić, hańbić, karać, lżyć, napominać, potępić, przymawiać, psować, sromocić, strofować, szkalować, znieważać; **3.** potępić; **4.** szacować.

Formacje współrdzenne *cf* SĄDZIĆ.

Cf **OSĄDZANIE**